

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

***МОДЕРНІЗАЦІЯ СТРУКТУРИ ТА ЗМІСТУ
ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ НА ЗАСАДАХ
КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ***

**МАТЕРІАЛИ
науково-методичного семінару
викладачів економічного факультету
ХНПУ імені Г.С.Сковороди**

Харків 2016

АНАЛІЗ КОНКРЕТНИХ СИТУАЦІЙ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ НА СЕМІНАРАХ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «МАКРОЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА»

Радченко Л. П., к.е.н., доцент

Дисципліна «Макроекономічна політика» як одна із спеціальних дисциплін забезпечує професійну підготовку майбутніх магістрів за спеціальністю «Економічна теорія». За магістерським навчальним планом вона викладається в другому семестрі. Змістовне наповнення цієї дисципліни пов'язане і фактично є продовженням дисципліни «Макроекономіка», яку студенти вивчали за навчальним планом підготовки бакалаврів. На відміну від дисципліни «Макроекономіка», яка формує уявлення про основи макроекономічної теорії, дисципліна «Макроекономічна політика» зорієнтована на вивчення питань, спрямованих на практичне застосування макроекономіки, що надає їй більш прагматичного значення.

Мета дисципліни «Макроекономічна політика» полягає в розкритті механізмів та моделей, за допомогою яких визначається роль держави щодо регулювання макроекономіки, досягнення економічної стабілізації та забезпечення сталого економічного розвитку. Для досягнення цієї мети важливими завданнями дисципліни є вивчення студентами таких питань:

- макроекономічна політика: суть, предмет, цілі та інструменти;
- політика забезпечення повної зайнятості;
- монетарна політика;
- бюджетна політика;
- макроекономічне регулювання фінансового сектору та фінансове програмування;
- макроекономічна політика заощаджень та інвестицій;
- макроекономічна антиінфляційна політика;
- зовнішньоекономічна політика;
- політика економічного зростання та антикризова політика.

Серед завдань, які пропонуються студентам під час семінарів (обговорення питань теми, фіксовані доповіді та реферати, розв'язання задач з теми, виконання тестів тощо), важливе місце займають завдання, які пов'язані з розглядом, аналізом та обґрунтуванням висновків за наслідками розгляду певних економічних ситуацій.

Викладачу необхідно заздалегідь підбирати ситуації, які пов'язані з реальним життям, конкретними заходами держави, позицією експертів щодо оцінок державного регулювання тощо відповідно до тем початкової програми.

Ці ситуації слід розподіляти за відповідними питаннями теми, що вивчається, та пропонувати їх для обговорення в робочих групах або для написання студентами есе.

Як показує досвід використання таких завдань під час проведення семінарів, студенти значно підвищують свою активність в обговоренні конкретних ситуацій. Це надає змогу розширити можливість оволодіння категоріальним апаратом, застосування різних наукових методів пізнання економічної дійсності, формування вмінь пов'язувати теоретичні знання з практикою та робити аргументовані висновки.

На семінарі за темою «Макроекономічна політика: суть, предмет, цілі та інструменти» можуть бути запропоновані такі економічні ситуації:

1. Експерти з макроекономіки констатують, що в економіці країни склалась ситуація зрушень, які не наближують реальний ВВП до потенційної величини, а інфляцію — до оптимального рівня. Пам'ятаємо, оптимальна інфляція — це такий її рівень, у межах якого зберігаються передумови, необхідні для досягнення найвищої цілі — збільшення реального ВВП [3].

Обґрунтуйте: слід говорити про здійснення урядом стабілізаційної політики або про її відсутність?

На підставі яких аргументів?

Пов'яжіть свої висновки з конкретними прикладами розвитку національної економіки України.

(У відповіді студентів повинно бути представлено розуміння економічної стабілізації, яка включає виробничу та фінансову стабілізацію. Ознакою

виробничої стабілізації є наближення реального ВВП до потенційної величини. Фінансова стабілізація має прояв через поліпшення стану державного бюджету та платіжного балансу країни і параметрів грошового ринку. Якщо в економіці цього не відбувається, то не можна говорити про здійснення урядом стабілізаційної політики).

2. Уряд країни оголосив, що його діяльність спрямована на забезпечення зростання виробництва реального ВВП за рахунок збільшення потенційного ВВП і підтримання інфляції на оптимальному рівні.

Обґрунтуйте: чи можна вважати, що здійснюється політика економічного зростання?

За рахунок яких інструментів макроекономічної політики уряду вдасться здійснити політику економічного зростання?

(Відповідь студентів повинна базуватись на розумінні сутності політики економічного зростання та використання таких її інструментів: по-перше, збільшення сукупної пропозиції на підставі збільшення потенційного ВВП за рахунок залучення в економічний обіг додаткових факторів виробництва і забезпечення технологічного прогресу; по-друге, забезпечення зростання сукупного попиту темпами, які відповідають темпам зростання потенційного ВВП.

На семінарах з теми «Монетарна політика» можуть бути використані наступні завдання з економічними ситуаціями:

1. В національній економіці певної країни змінилась макроекономічна рівновага внаслідок здійснення стимулюючої монетарної політики.

Поясніть:

- Які цілі переслідує уряд, здійснюючи стимулюючу монетарну політику?

- За допомогою яких інструментів центральний банк країни здійснює цей вплив?

(У відповіді студенти повинні спиратись на розуміння сутності монетарної політики, її видів. Стимулювальна монетарна політика або політика

«дешевих грошей» спрямована на підвищення рівня зайнятості та на прискорення економічного зростання.

ЦБ купує цінні папери на відкритому ринку, знижує облікову ставку, зменшує норму резервування).

2. В національній економіці певної країни змінилась макроекономічна рівновага внаслідок здійснення стримуючої монетарної політики.

Дайте аргументовану відповідь:

- Які цілі переслідує уряд, здійснюючи стримуючу монетарну політику?

- Які інструменти стримуючої монетарної політики застосовує уряд?

(Відповідь студентів потребує розуміння монетарної політики та її різних видів. Стримуюча монетарна політика – це політика «дорогих грошей», вона спрямована на обмеження зростання цін.

ЦБ продає державні цінні папери (операції на відкритому ринку), збільшує норму обов'язкових банківських резервів, підвищує облікову ставку.

Зменшуються резерви комерційних банків або розмір грошового мультиплікатора, зменшується пропозиція грошей.

Під час розгляду теми «Бюджетна політика» викладач може запропонувати для обговорення такі економічні ситуації:

1. Експерти обґрунтовують необхідність застосування в певній країні стимулюючої фіскальної політики, яка змінить макрорівновагу у моделі «хрест Кейнса».

Покажіть, за допомогою яких інструментів держава може здійснювати такий вплив?

(В обговоренні та відповідях студентів важливе значення має розуміння сутності фіскальної політики, її механізму і видів. Вплив стимулюючої фіскальної політики на зміну макрорівноваги у моделі «хрест Кейнса» може привести до збільшення реального обсягу національного виробництва. Держава здійснює такий вплив за рахунок зростання державних витрат. У моделі «хрест Кейнса», якщо державні витрати зростають на ΔG , то лінія планових витрат $AD_1 = C+I+G+NE$ зсувається вгору на таку саму величину, а рівноважний

обсяг виробництва зростає з Y_1 до Y_2 на величину $\Delta Y = \Delta G \times m_G$, де m_G - мультиплікатор державних витрат).

2. В національній економіці певної країни застосовується стримуюча фіскальна політика у моделі «хрест Кейнса».

Поясніть, який вплив здійснює стримуюча фіскальна політика на макрорівновагу?

За допомогою яких інструментів держава може здійснювати такий вплив?

(У відповіді студенти повинні спиратись на розуміння сутності та видів фіскальної політики. Вплив стримуючої фіскальної політики на макрорівновагу держава може здійснювати за рахунок зміни податкового тиску.

Фіскальна політика за моделлю «хрест Кейнса» - це модель податкового мультиплікатора. Якщо податковий тиск зростає на ΔT , це призведе до скорочення сукупного попиту ($AD_2 < AD_1$), і відповідно, до зменшення рівноважного обсягу виробництва ($Y_2 < Y_1$).

На семінарах з теми «Політика економічного зростання та антикризова політика» можуть бути використані наступні завдання з економічними ситуаціями:

1. В макроекономічній політиці держави оголошується та здійснюється ставлення до інноваційної діяльності як до головної складової економічного зростання. В цьому напрямку держава здійснює: вибір пріоритетів науково-технічного розвитку; організацію та фінансування важливих програм і проектів. В реальності це широко використовується у Франції, Японії, Нідерландах. Назвіть та обґрунтуйте: до якого виду державної стратегії підтримки інноваційної діяльності відноситься дана стратегія? Яка державна стратегія підтримки інноваційної діяльності існує в Україні, які проблеми в її реалізації [2, с.384]?

(Відповідь студентів повинна спиратись на знання існуючих державних стратегій підтримки інноваційної діяльності:

- стратегія активного втручання держави (саме ця стратегія представлена в даній ситуації);

- стратегія децентралізованого регулювання (управління ініціативою і стимулюванням господарської діяльності та обмеженням регламентації інноваційної діяльності, що використовується у США, Великобританії, інших країнах);

- змішана стратегія (поєднує попередні дві, використовується в економіці країн, є великий державний сектор, наприклад у Швеції).

2. Антициклічна фінансово-бюджетна політика, яку здійснює уряд у певній країні, принципово спрямована на те, щоб регулювання доходів і витрат протидіяло розвитку економічного циклу та забезпечило стабільний економічний процес.

Поясніть і обґрунтуйте відповідь:

- В чому полягає механізм монетарної та фіскальної політики та які застосовуються способи впливу на сукупний попит?

- В чому різниця між регульованою стабілізацією й тією, що діє автоматично [1, с.346]?

(У відповідях студенти повинні показати, що антициклічна фінансово-бюджетна політика спрямована на регулювання доходів і витрат для забезпечення стабільного економічного процесу.

Основні ланки передавального механізму та впливу монетарної політики на сукупний попит:

- Зміна реальної величини пропозиції грошей у наслідок відповідної монетарної політики;

- Зміна процентних ставок;

- Зміна сукупних видатків у відповідь на зміну процентних ставок;

- Зміна основних макроекономічних змінних - ВВП реального, рівня зайнятості, рівня цін.

Монетарна політика є гнучкою, її можна швидко змінювати.

Основні ланки передавального механізму та впливу на сукупний попит фіскальної політики:

- Зміна державних видатків;

- Зміна податків;

- Врахування дії мультиплікаторів податків та видатків

Різниця між регульованою стабілізацією та тією, що діє автоматично, пов'язана із використанням автоматичних (вбудованих) стабілізаторів – інструментів фіскальної політики, які автоматично послаблюють вплив коливань економічної активності та зменшують реакцію ВВП на зміни сукупного попиту. До автоматичних стабілізаторів належать: автоматична зміна податкових надходжень при прогресивній системі оподаткування; допомога на випадок безробіття тощо).

Обговорення економічних ситуацій в робочих групах сприяє активізації усіх студентів у висловленні своєї думки, наведенні різних аргументів та формулюванні висновків.

Завдання викладача під час підготовки до семінарів полягає в тому, щоб підібрати необхідні ситуації, оновлювати їх, пов'язувати з реальними подіями в соціально-економічному розвитку своєї країни та інших країн.

Підводячи підсумки обговорення конкретних економічних ситуацій в кожній темі та проводячи оцінювання виступів, викладачу необхідно звертати увагу не тільки на активність того чи іншого студента, а перш за все враховувати, наскільки запропоновані ними підходи та висновки пов'язані з теоретичним матеріалом, з використанням категоріального апарату, вмінням навести приклади та висновки щодо макроекономічної політики держави в своїй країні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка: практикум: навч. посіб. / За ред. В.Д.Базилевича. – 2-ге вид., переробл. і допов. - К.: Знання, 2010. - 550с.
2. Макроекономіка та макроекономічна політика: Навч. посіб. / А.Ф.Мельник, Т.Л.Желюк, О.В.Длугопольский, О.В.Панухник. Наук. ред. А.Ф.Мельник. - К.: Знання, 2008. – 699с.
3. Савченко А. Г.Макроекономічна політика: Навч.-метод. посібник для самоств. вивч. дисц. — К.: КНЕУ, 2002. — 135 с.